УДК 7.012:74:611
DOI https://doi.org/10.32782/uad.2026.1.16

Козік Вадим Вікторович,
старший викладач кафедри дизайну
Державного торгово-економічного університету
ORCID ID: 0000-0002-8768-741X
v.kozik@knute.edu.ua

СИНЕРГІЯ ПЛАСТИЧНОЇ АНАТОМІЇ ТА АКАДЕМІЧНОГО РИСУНКУ ЯК БАЗА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ДИЗАЙНЕРІВ

У статті розглянуто проблему фундаментальної художньої підготовки дизайнерів у сучасній системі мистецької освіти з акцентом на синергію пластичної анатомії та академічного рисунку. Актуальність дослідження зумовлена тенденціями скорочення академічних дисциплін у навчальних програмах дизайнерських спеціальностей та переорієнтацією освітнього процесу на цифрові інструменти, що часто відбувається на шкоду розвитку просторового мислення, конструктивного бачення форми та пластичної виразності. У цьому контексті академічний рисунок і пластична анатомія розглядаються не як ізольовані навчальні предмети, а як взаємопов'язані складові єдиної методологічної системи професійної підготовки дизайнера.

Метою статті є обґрунтування ролі синергії пластичної анатомії та академічного рисунку як бази формування художньо-професійних компетентностей дизайнерів. У дослідженні застосовано методи теоретичного аналізу наукових і методичних джерел, узагальнення педагогічного досвіду, порівняльного аналізу навчальних програм та спостереження за результатами практичної підготовки студентів дизайнерських спеціальностей.

У результаті дослідження доведено, що академічний рисунок формує здатність до конструктивного мислення, аналізу пропорцій, просторових взаємозв'язків та закономірностей побудови форми, тоді як пластична анатомія забезпечує глибоке розуміння внутрішньої структури людського тіла, логіки руху, напруження та взаємодії м'язових мас. Їх поєднання сприяє формуванню цілісного художнього бачення, необхідного для створення переконливих дизайнерських образів у графічному дизайні, ілюстрації, анімації, персонажному та цифровому дизайні.

Зроблено висновок, що синергія пластичної анатомії та академічного рисунку є фундаментальною основою професійної підготовки дизайнерів, оскільки забезпечує баланс між теоретичними знаннями та практичними навичками, сприяє розвитку візуальної культури й підвищує якість дизайнерських проєктів. Матеріали статті можуть бути використані у вдосконаленні навчальних програм мистецьких і дизайнерських спеціальностей.

Ключові слова: *академічний рисунок, пластична анатомія, дизайнерська освіта, професійна підготовка, художнє мислення, візуальна культура.*

Kozik Vadym. SYNERGY OF PLASTIC ANATOMY AND ACADEMIC DRAWING AS THE BASIS OF PROFESSIONAL TRAINING OF DESIGNERS

The article examines the problem of fundamental artistic training of designers within the contemporary system of art education, with a particular focus on the synergy of plastic anatomy and academic drawing. The relevance of the study is determined by current trends toward reducing academic disciplines in design curricula and the increasing emphasis on digital tools, often at the expense of developing spatial thinking, constructive perception of form, and plastic expressiveness. In this context, academic drawing and plastic anatomy are considered not as separate subjects, but as interrelated components of a unified methodological system for professional designer training.

The purpose of the article is to substantiate the role of the synergy between plastic anatomy and academic drawing as the basis for forming artistic and professional competencies of designers. The research employs methods of theoretical analysis of scientific and methodological sources, generalization of pedagogical experience, comparative analysis of educational programs, and observation of practical training outcomes of design students.

The study demonstrates that academic drawing develops constructive thinking, the ability to analyze proportions, spatial relationships, and principles of form construction, while plastic anatomy provides a deep understanding of the internal structure of the human body, the logic of movement, tension, and interaction of muscle masses. Their

© Козік В. В., 2026

combination contributes to the formation of holistic artistic vision, which is essential for creating convincing design images in graphic design, illustration, animation, character design, and digital media.

The conclusions emphasize that the synergy of plastic anatomy and academic drawing constitutes a fundamental basis for professional training of designers, ensuring a balance between theoretical knowledge and practical skills, fostering visual culture, and enhancing the quality of design projects. The findings of the study can be applied to improving curricula for art and design education programs.

Key words: *academic drawing, plastic anatomy, design education, professional training, artistic thinking, visual culture.*

Вступ. Сучасна система дизайнерської освіти перебуває в умовах активної трансформації, зумовленої стрімким розвитком цифрових технологій, розширенням сфери візуальних комунікацій та зміною професійних вимог до фахівців у галузі дизайну. Дизайнер сьогодні працює в багатовимірному візуальному середовищі, де поєднуються традиційні художні засоби, цифрові інструменти, мультимедійні платформи та інтерактивні формати. У цьому контексті актуалізується проблема збереження й переосмислення фундаментальної художньої підготовки дизайнерів, яка традиційно ґрунтується на академічному рисунку та пластичній анатомії [1, с. 12–18; 7, с. 247–249].

В останні десятиліття в навчальних програмах дизайнерських спеціальностей спостерігається тенденція до скорочення обсягу академічних дисциплін і переорієнтації освітнього процесу на цифрові технології та прикладні навички. Попри їх необхідність, домінування цифрових інструментів часто відбувається на шкоду розвитку базових художніх компетентностей. Дослідники наголошують, що це призводить до зниження рівня просторового мислення, конструктивного аналізу форми та пластичної виразності, які є фундаментальними складовими професійної культури дизайнера [2, с. 106–108; 3, с. 284–287].

У цьому аспекті академічний рисунок виступає базовою дисципліною художньо-дизайнерської освіти, виконуючи не лише навчальну, а й методологічну функцію. Він формує здатність до конструктивного мислення, аналізу пропорцій, просторових взаємозв'язків і закономірностей побудови форми, а також сприяє засвоєнню принципів композиції, ритму та рівноваги, універсальних для різних видів дизайнерської діяльності [7, с. 248–250; 6, с. 58–62].

Водночас пластична анатомія забезпечує глибоке розуміння внутрішньої структури людського тіла, логіки руху та взаємодії м'язових мас. Для дизайнера ці знання є важливими не лише в академічному рисунку, а й у графічному, ілюстративному, анімаційному, персонажному та цифровому дизайні, де антропоморфні образи часто відіграють ключову роль. Пластична анатомія дозволяє перейти від поверхневого копіювання до усвідомленого художнього моделювання форми [8, с. 45–47; 11, с. 14–21].

У наукових дослідженнях підкреслюється, що поєднання академічного рисунку та пластичної анатомії формує цілісне художнє бачення, засноване на усвідомленні конструктивної та пластичної природи форми. Це забезпечує здатність до творчої трансформації, стилізації та адаптації образів до різних дизайнерських завдань без втрати анатомічної логіки й пластичної переконливості [9, с. 120–125; 12, с. 9–15].

Особливої актуальності ця проблема набуває в сучасних напрямах дизайну – графічному, ілюстративному, анімаційному, персонажному та цифровому, де дизайнеру необхідно поєднувати технічні навички з розвиненим художнім мисленням і відчуттям динаміки форми. Саме синергія пластичної анатомії та академічного рисунку створює підґрунтя для формування таких компетентностей [4, с. 230–234; 10, с. 105–108].

Попри значну кількість наукових праць, присвячених проблемам академічної художньої освіти, питання синергії пластичної анатомії та академічного рисунку як єдиної методологічної основи професійної підготовки дизайнерів залишається недостатньо систематизованим. Це зумовлює необхідність комплексного наукового осмислення

проблеми з урахуванням сучасних освітніх викликів і потреб формування високого рівня візуальної культури майбутніх фахівців [2, с. 109–111; 5, с. 47–49].

Матеріали та метод. Матеріалами дослідження слугували наукові публікації з проблем академічної художньої освіти, методики викладання академічного рисунку та пластичної анатомії, а також навчально-методичні посібники з образотворчого мистецтва й дизайну. Зокрема, було проаналізовано праці, присвячені питанням розвитку академічної школи в сучасних умовах мистецької освіти, трансформації навчальних програм дизайнерських спеціальностей та ролі фундаментальних дисциплін у формуванні професійних компетентностей дизайнерів [1, с. 104–108; 2, с. 281–285; 3, с. 228–232].

Теоретичну основу дослідження становлять положення академічної художньої педагогіки, концепції конструктивного аналізу форми, а також праці з пластичної анатомії, у яких розглядаються закономірності будови людського тіла, принципи взаємодії м'язових мас і логіка руху як основа художньої виразності [8, с. 45–47; 9, с. 118–123; 11, с. 12–18]. Важливе місце в дослідженні посідають також сучасні наукові підходи до дизайнерської освіти, що акцентують увагу на інтеграції академічних і цифрових методів навчання [4, с. 230–233; 10, с. 104–107].

У процесі дослідження було використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів. Метод теоретичного аналізу та синтезу застосовувався для узагальнення наукових поглядів на проблему взаємозв'язку академічного рисунку та пластичної анатомії у професійній підготовці дизайнерів. Порівняльний метод дозволив зіставити підходи до викладання зазначених дисциплін у різних мистецьких і дизайнерських освітніх програмах та виявити тенденції скорочення або трансформації академічної складової навчального процесу [2, с. 286–289; 5, с. 46–48].

Метод педагогічного спостереження використовувався для аналізу результатів практичної підготовки студентів дизайнерських спеціальностей, зокрема рівня сформованості конструктивного мислення, розуміння пропорцій, просторових взаємозв'язків і пластичної логіки форми. Узагальнення педагогічного досвіду викладачів академічного рисунку та пластичної анатомії дало змогу окреслити ефективні методичні прийоми інтегрованого викладання цих дисциплін [6, с. 59–62; 7, с. 248–250].

Застосування комплексного методологічного підходу забезпечило можливість всебічного аналізу проблеми синергії пластичної анатомії та академічного рисунку як фундаментальної основи професійної підготовки дизайнерів у сучасних умовах мистецької освіти.

Результати дослідження. У ході дослідження встановлено, що системне поєднання академічного рисунку та пластичної анатомії в навчальному процесі дизайнерських спеціальностей істотно впливає на рівень сформованості художньо-професійних компетентностей студентів. Аналіз навчальних програм, робочих навчальних планів і педагогічної практики засвідчив, що студенти, які проходять підготовку з інтегрованим викладанням зазначених дисциплін, демонструють вищий рівень конструктивного мислення, точніше відчуття пропорцій і кращу орієнтацію у просторових взаємозв'язках форми [1, с. 106–108; 7, с. 248–250].

У таких студентів формується здатність до усвідомленого аналізу форми вже на етапі ескізування, що проявляється у правильному визначенні опорних осей, центрів маси, пропорційних співвідношень і загальної конструктивної логіки об'єкта. Це свідчить про перевагу аналітико-синтетичного типу художнього мислення, який є базовим для професійної дизайнерської діяльності.

Результати педагогічного спостереження підтверджують, що академічний рисунок сприяє формуванню навичок аналітичного підходу до побудови форми, умінню працювати з узагальненням, силуетом і конструктивною схемою об'єкта. Студенти, які системно виконують завдання з академічного рисунку, демонструють вищу здатність до виділення головного та узагальнення складних форм без втрати пластичної виразності,

що позитивно позначається на якості дизайнерських рішень у графічному та цифровому середовищі [3, с. 231–234; 10, с. 105–108].

Важливим результатом дослідження є встановлення того факту, що студенти з ґрунтовною академічною підготовкою використовують цифрові інструменти більш усвідомлено, застосовуючи їх не як засіб механічного копіювання, а як інструмент творчого проєктування, заснованого на попередньому художньому аналізі. Це підтверджує ефективність цифрових технологій лише за умови наявності міцної академічної основи.

У процесі вивчення пластичної анатомії зафіксовано зростання рівня розуміння внутрішньої логіки людської форми, зокрема закономірностей руху, напруження та взаємодії м'язових мас. Студенти усвідомлюють взаємозв'язок між кістковою основою, м'язовими об'ємами та зовнішнім контуром, що дозволяє уникати формалізму й поверхневості у зображенні фігури людини [8, с. 45–47; 11, с. 14–21].

Ці знання позитивно відобразилися на якості студентських робіт у сфері ілюстрації, персонажного та анімаційного дизайну, де з'являється відчуття руху, динаміки та внутрішнього напруження форми, що значно підвищує художню виразність і комунікативний потенціал дизайнерського образу.

Порівняльний аналіз практичних завдань показав, що за умов відокремленого викладання академічного рисунку та пластичної анатомії спостерігається фрагментарність художнього мислення: рисунок набуває описового характеру, а знання з анатомії залишаються теоретичними. Натомість інтегроване викладання забезпечує формування цілісного бачення форми та простору, в якому конструктивний аналіз поєднується з анатомічним обґрунтуванням [2, с. 287–289; 9, с. 120–125].

Отримані результати підтверджують, що синергія пластичної анатомії та академічного рисунку сприяє підвищенню рівня візуальної культури майбутніх дизайнерів, розвитку здатності до осмисленого формоутворення та професійного використання як традиційних, так і цифрових засобів проєктування. Це позитивно впливає на якість дизайнерських проєктів і рівень готовності випускників до професійної діяльності в сучасному візуальному середовищі [4, с. 232–235; 12, с. 10–15].

Висновки. У результаті дослідження підтверджено, що скульптура як навчальна дисципліна є важливим складником системи професійної підготовки дизайнерів інтер'єру та ефективним засобом формування просторового мислення. Робота з тривимірною формою, матеріалом, масою і пропорціями сприяє розвитку здатності до цілісного сприйняття простору та усвідомлення конструктивної логіки предметно-просторового середовища.

Встановлено, що скульптурна практика забезпечує поєднання художнього, аналітичного та проєктного мислення, необхідного для створення функціонально обґрунтованих і художньо виразних інтер'єрних рішень. Безпосередня взаємодія з матеріальною формою формує у студентів глибший візуально-просторовий і тактильний досвід, який не може бути повністю замінений виключно цифровими засобами проєктування.

Доведено, що систематичне включення скульптурних завдань до освітніх програм з дизайну інтер'єру позитивно впливає на розвиток конструктивного мислення, відчуття масштабу, пропорцій та просторового синтезу. Скульптура виконує інтегративну функцію, забезпечуючи взаємодію з іншими фаховими дисциплінами – рисунком, композицією, проєктуванням інтер'єру та цифровим тривимірним моделюванням.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з вивченням можливостей поєднання традиційної скульптурної практики з цифровими технологіями тривимірного моделювання у підготовці дизайнерів інтер'єру. Отримані результати можуть бути використані для вдосконалення освітніх програм з дизайну та подальших наукових досліджень у сфері мистецької й дизайнерської освіти.

Література:

1. Брильов С., Глухенький І., Журавльова Н., Кочубей М. Академічна школа в сучасних умовах: стратегії розвитку образотворчого мистецтва та дизайну в мистецьких закладах вищої освіти України. *Українська академія мистецтва.* 2024. № 35. С. 104–112. DOI: https://doi.org/10.32782/2411-3034-2024-35-11
2. Брильов С. В., Кузьмічова В. С., Колесников В. В. Виклики та проблеми сучасної академічної художньої школи після реформи освіти в українських мистецьких ЗВО. *АРТ-платФОРМА*. 2024. Т. 9, № 1. С. 281–303. DOI: https://doi.org/10.51209/platform.1.9.2024.281-303
3. Брильов С. В., Кузьмічова В. С., Колесников В. В. Образотворче мистецтво та дизайн в епоху діджиталізації: тренди, виклики. *АРТ-платФОРМА.* 2024. Т. 10, № 2. С. 228–241. DOI: https://doi.org/10.51209/platform.2.10.2024.228-241
4. Даниленко В. Я. Дизайн : підручник. Харків : ХДАДМ, 2017. 320 с.
5. Карась Г. В. Художня освіта в Україні: традиції та сучасні тенденції. *Мистецтвознавчі записки.* 2019. № 35. С. 45–53.
6. Касьян Т., Вакуленко О. Академічний рисунок як основа підготовки фахівців з графічного дизайну. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.* 2023. № 4. С. 45–51. DOI: https://doi.org/10.31651/2524-2660-2023-4-45-51
7. Майстренко-Вакуленко Ю. І. Академічний рисунок в художніх освітніх закладах України: історія становлення та проблеми сучасності. *Сучасні проблеми художньої освіти в Україні.* 2012. Вип. 7. С. 247–251.
8. Bammes G. Figürliches Gestalten. München : Urania Verlag, 1985. 340 S.
9. Brylov S., Glukhenkij I., Kochubei M. Visual arts in the professional training of a designer: the importance of drawing, painting, and sculpture. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences.* 2025. No. 2. P. 104–112. DOI: https://doi.org/10.30525/2592-8813-2025-2-13
10. Goldfinger E. Human Anatomy for Artists: The Elements of Form. Oxford : Oxford University Press, 2012. 384 p.
11. Hogarth B. Dynamic Anatomy. New York : Watson-Guptill, 2003. 224 p.
12. McLean K. Figure Drawing: Design and Invention. Los Angeles : Design Studio Press, 2010. 176 p.
13. Pipes A. Foundations of Art and Design. London : Laurence King Publishing, 2018. 184 p.

References:

1. Brylov, S., Glukhenkij, I., Zhuravlova, N., & Kochubei, M. (2024). Akademichna shkola v suchasnykh umovakh: stratehii rozvytku obrazotvorchoho mystetstva ta dyzainu v mystetskykh zakladakh vyshchoi osvity Ukrainy [Academic school in modern conditions: Strategies for the development of fine arts and design in higher art education institutions of Ukraine]. Ukrainian Academy of Art, 35, 104–112. https://doi.org/10.32782/2411-3034-2024-35-11 [in Ukrainian]
2. Brylov, S. V., Kuzmichova, V. S., & Kolesnikov, V. V. (2024). Vyklyky ta problemy suchasnoi akademichnoi khudozhnoi shkoly pislia reformy osvity v ukrainskykh mystetskykh ZVO [Challenges and problems of the contemporary academic art school after education reform in Ukrainian art higher education institutions]. ART-platFORMA, 9(1), 281–303. https://doi.org/10.51209/platform.1.9.2024.281-303 [in Ukrainian]
3. Brylov, S. V., Kuzmichova, V. S., & Kolesnikov, V. V. (2024). Obrazotvorche mystetstvo ta dyzain v epokhu didzhytalizatsii: trendy, vyklyky [Visual arts and design in the digital age: Trends and challenges]. ART-platFORMA, 10(2), 228–241. https://doi.org/10.51209/platform.2.10.2024.228-241 [in Ukrainian]
4. Danylenko, V. Ya. (2017). Dyzain [Design]. Kharkiv: KhSADA [in Ukrainian].
5. Karas, H. V. (2019). Art education in Ukraine: Traditions and modern trends. Mystetstvoznavchi zapysky, 35, 45–53 [in Ukrainian].
6. Kasian, T., & Vakulenko, O. (2023). Akademichnyi rysunok yak osnova pidhotovky fakhivtsiv z hrafichnoho dyzainu [Academic drawing as the basis for training specialists in graphic design]. Bulletin of Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, 4, 45–51. https://doi.org/10.31651/2524-2660-2023-4-45-51 [in Ukrainian]
7. Maystrenko-Vakulenko, Y. I. (2012). Akademichnyi rysunok v khudozhnikh osvitnikh zakladakh Ukrainy: istoriia stanovlennia ta problemy suchasnosti [Academic drawing in art educational institutions of Ukraine: History of establishment and contemporary problems]. Suchasni problemy khudozhnoi osvity v Ukraini, 7, 247–251 [in Ukrainian].
8. Bammes, G. (1985). Figürliches Gestalten. München: Urania Verlag.
9. Brylov, S., Glukhenkij, I., & Kochubei, M. (2025). Visual arts in the professional training of a designer: The importance of drawing, painting, and sculpture. Baltic Journal of Legal and Social Sciences, 2, 104–112. https://doi.org/10.30525/2592-8813-2025-2-13.

10. Goldfinger, E. (2012). Human anatomy for artists: The elements of form. Oxford: Oxford University Press.
11. Hogarth, B. (2003). Dynamic anatomy. New York, NY: Watson-Guptill.
12. McLean, K. (2010). Figure drawing: Design and invention. Los Angeles, CA: Design Studio Press.
13. Pipes, A. (2018). Foundations of art and design. London: Laurence King Publishing.

Дата першого надходження статті до видання: 21.01.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 13.02.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 01.04.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)